

La gràcia de les novel·les curtes

les novel·les, tot consisteix a enganyar el lector perquè no sàpiga tot l'entrellat fins al final. Es tracta d'engalipar-lo i de seduir-lo fins a la darrera ratlla. De fer-li creure que hi ha algun secret digne de ser sabut.

Per aquest costat, és el contrari de l'assaig, de l'estudi filològic, on es va descobrint i argumentant allò que l'assagista ha trobat.

De vegades, el secret pot ser minúscul, com *El secret de Goethe*, escrit per Martí Domínguez (Edicions 62, 1999), que explica el viatge a Itàlia de Goethe contat per un company pintor. Ací, el secret és un esquer. Una excusa perquè el lector vagi progressant per les pàgines de la novel·la fins a les revelacions finals, que són d'índole intel·lectual.

Altres vegades, el secret pot ser inquietant com ara a *Secret candent*, de Stefan Zweig (Quaderns Crema, 1999). Es tracta del gran secret dels adults –de la pròpia mare– vist per un noi de dotze anys que és als confins de la infantesa. El secret dels adults és el misteri de la infantesa: què fan els grans quan estan sols i xiuxiuegen a l'alcova? Què volen fer quan van abraçats per un senderó fosc il·luminat pàl·lidament per la lluna?

Vist des de la perspectiva d'un infant, l'aventura d'un baró i la seua mare pot ser una cosa perillosíssima.

Potser és per aquesta raó que els il·lustrats francesos no escrivien bones novel·les. El *Candide*, sense anar més lluny, era un conte *philosophique* ben estrany, vertiginós i sense cap secret ben guardat.

De manera que el secret deu ser un bon motiu perquè s'engegui una novel·la. No hi ha res com una sospita apassionada perquè es desplegui l'interès de qui llegeix.

I, també, uns personatges que miren i no saben. El novel·lista sí que sap, però els seus personatges pul·lulen sense saber gran cosa. Només senten les coses i fan sentir-les als lectors.

Com fa Antonio Muñoz Molina a *Carlota Fainberg* (Alfaguara, 1999). El lector intueix que el professor que fa classes en una universitat americana és un perfecte idiota, més i tot que el seu compatriota que li conta una història fantàstica sota les voltes de l'aeroport americà de Pittsburgh.

La seducció del novel·lista es produeix quan demostra habilitat a contar els canvis observables d'un personatge que no camina pels rails del tòpic. Així *Secret candent* té l'aparença d'un *romance* però, molt traçudament, el novel·lista gira la mirada cap a un infant, sense nom, que per una *causa casual* entra, de cop, en el món adult.

Tres novel·les per llegir a les pauses que les festes propicien.

ANDREU LONCÀ

Andreu Loncà

SECRET

9/1-2000